

Nylands förbund
toimisto@uudenmaanliitto.fi

Ärende: Respons på Utredningen om kulturmiljöer i Nyland

Sibbo Naturskyddare – Sipoon Luonnonsuojelijat rf har bekantat sig med utkastet till ”Utredning om kulturmiljöer i Nyland”, och ger följande respons om utkastet:

Utredningen (utkast 1.7.2011) verkar vara professionellt och grundligt utförd. Kulturmiljöernas avgränsning är ändå tyvärr väldigt otydlig på kartorna, vilket har försvårat bedömningen av utredningen. De otydliga kartorna kommer att leda till tolkningsproblem också i fortsättningen och för att kulturmiljöerna skall kunna avgränsas rätt även t.ex. i planläggningen av kulturområden eller områden i anslutning till dem, bör tydliga kartor och mer exakt bakgrundsmaterial finnas tillhanda.

Det är viktigt med en vid tolkning av områdena som är värdefulla på landskapsnivå, eftersom landskapsplanens beteckningar kommer att styra både planläggning på lägre nivå samt fungera som grund för nationella program. På vissa områden kunde det vara motiverat att avgränsa också naturmiljöer kring kulturmiljöerna. Ett bra exempel på detta är Söderskärs fyr, där hela den omkringliggande skärgården kan räknas med i kulturmiljön som omger fyren.

Föreningen anser det vara positivt, att man strävat efter stora helheter i utkastet till utredning om kulturmiljöer. Värdefulla byggnader och objekt utgör en del av kulturmiljön och –landskapet. Det är ändå oklart t.ex. hur man har som avsikt att märka ut enskilda fornminnen som inte faller inom gränserna för en kulturmiljö? Därtill saknas fornminnen från bronsåldern helt från kartorna.

Det skulle också vara på sin plats att samtliga vårdbiotoper som av Finlands miljöcentral klassificerats som nationellt värdefulla och värdefulla på landskapsnivå avgränsas i utredningen om kulturmiljöer i Nyland, i Sibbo Löparö fårbeta, Vermijärvi ängar, Bäcksängens beten, Södra Paipis betesmark, Hindsby ängar, Sibbesborg och Kallbäck strandbeta (Uudenmaan perinnemaisemat, Pykälä & Bonn 2000, SYKE Alueelliset ympäristöjulkaisut 178).

Sibbo ådal, Sibboviken och Löparö kanal

Sibbo Naturskyddare – Sipoon Luonnonsuojelijat rf. anser, att Sibbo ådal, Sibboviken och Löparö kanal klart hör till de värdefulla kulturmiljöerna på landskapsnivå. Detta kan motiveras enligt de flesta kategorierna (fornhistoria, kulturmiljö, landskap, skärgård, fritid mm.) i utredningen om kulturmiljöer. I dessa områden har inga väsentliga förändringar skett i kulturlandskapet sedan Landskapsplanen för Östra Nyland utarbetades. I Landskapsplanen för Östra Nyland är områdena klassificerade som värdefull bebyggd miljö av riksintresse (planbeteckning S). I utkastet till etapplandskapsplan 2 för Nyland fanns likaså en beteckning för kulturlandskap av riksintresse vid Sibboviken.

Sibboviken utgör idag ett av de få obebyggda kustområdena i Sibbo, och den fjordlika och landskapsmässigt mycket värdefulla vikens stränder bör absolut lämnas oexploaterade även i framtiden. Det är därför viktigt, som redan ovan påpekats, att avgränsningen av den värdefulla kulturmiljön är tillräckligt omfattande och tydlig på detta område.

I avgränsningen av kulturmiljön vid Sibboviken bör ingå även Eriksnäs herrgårdsmiljö och de obebyggda strand- och vassområdena öster om herrgården samt Konäsudden. Även kulturmiljön och betesängarna runt Skraflas gård utgör en del av den värdefulla helheten vid Sibboviken. Norr om motorvägen bör Kallbäck strandbete (värdefull vårdbiotop på landskapsnivå) ingå i avgränsningen i sin helhet. En närmare beskrivning om de värdefulla miljöerna vid Sibboviken och en kartframställning över ett förslag på avgränsning av kulturmiljön i bilaga 1.

I generalplanen för Sibbo 2025 och delgeneralplanen för skärgården och kusten har man utan egentlig motivering lämnat bort beteckningarna för värdefull kulturmiljö och ersatt dem med beteckningen ”utredningsområde”. Avsikten med detta torde vara att bl.a. göra det möjligt att bebygga Eriksnäsområdet på Sibbovikens östra strand; i utkastet för delgeneralplan för Eriksnäs har A och AK-områden på flera ställen ritats in alldeles intill stränderna på det värdefulla kulturlandskapsområdet, enbart med ett mycket smalt ”grönt” VL-stråk mellan bebyggelse och strand.

Husö

Husö torde vara den äldsta skärgårdsbyn i Sibbo (tidigare Helsingfors, nuvarande Helsingfors) omnämnd redan 1320. Eventuellt kan här ha funnits ett landbohemman redan på medeltiden, men åtminstone är Husön en av tre öar i Sibbo som utgjorde en skärgårdsby med 1-3 hemman på 1500-talet. De två andra var Granö och Löparö. Hemmanstomten har sedan 1500-talet legat ungefär på samma plats som gården ligger idag, på udden vid det dåvarande sundet. På 1800- och 1900-talet låg den gamla ångbåtsbryggan på Husöns östra strand dit det leder en mycket gammal väg kantad av ekar. Huset från 1800-talet nära den gamla bryggplatsen har i misstag fallit bort från rapporten över Sibbo kommuns byggnadsarv 2006 (muntl. uppg. Karoliina Periäinen).

I Lauri Putkonens rapport (2008) värderas Husö herrgårdsområde som ”arkitektoniskt eller kulturhistoriskt värdefullt bebyggt område” och för karaktärshuset rekommenderas beteckningen SR (särskilt värdefullt, enskilt objekt som skall skyddas med stöd av byggnadslagstiftningen). I Sibbo kommuns värdering av kulturhistoriska miljöer (2006) är Husö gård med omgivande odlingsmarker och kulturmiljö värderat som ett av de mest värdefulla områdena. Husö gård med omgivande kulturlandskap, såväl som tillhörande Husölandet (Husön) är ett gammalt unikt kulturlandskap i skärgården öster om Helsingfors, och som helhet ett värdefullt kulturlandskap på landskapsnivå. Sibbo Naturskyddare – Sipoon Luonnonsuojelijat r.f. anser, att det med hänvisning till ovan är märkligt att Husö nu inte finns med bland objekten i utredningen om kulturmiljöer.

Granö

Granö är tillsammans med Husö och Löparö en av de äldsta skärgårdsbyarna i Sibbo I mitten av 1500-talet fanns där 3 små hemman som senare sammanslogs. Granö hemman samt dess åkrar

och ängar låg på nordöstra sidan av ön. På 1690-talet tilldelades Granö och omkringliggande holmar (bl.a. Mölandet) Östersundom gård. (Sibbo sockens historia, band I s. 117).

Eftersom kulturmiljön på Granö är mycket gammal är det motiverat att området är en värdefull kulturmiljö på landskapsnivå.

Sibbo skärgård i övrigt

I Utredningen om kulturmiljöer i Nyland har man eftersträvat stora helheter. Inom kategorin "Skärgård" och "Fritid" har man i t.ex. Raseborg, Ingå och Esbo skärgårdar avdelat större områdeshelheter som värdefulla på landskapsnivå. Det finns skäl att göra så också i Sibbo skärgård. "Skärgården" och "Fritiden" (villasamhället mångsidigare än nu föreslagits) och "ångbåtstrafikrutten från Helsingfors" kunde också i Sibbo utgöras av ett (eller några) enhetligare, betydligt större område. I förslaget saknas nu helt de äldsta villaområdena utanför Gumbostrand (Ängsholmen, Söderkullalandet, Takvedaholmen och Torstenholmen) och Sibboviken. Villasamhällena på Mågsholmen, Mölandet, och Stora Korpholmen är fina exempel på sommarvillornas expansion under 1900-talets första hälft. Den äldsta fritidsbosättningen (1800-talet), med ångbåtsbrygga på egen tomt, uppstod oftast på redan bosatta öar, med den fast bosatta skärgårdsbefolkningen som närmaste grannar.

Inte heller viktiga gamla bosättningar såsom Skyttenskar, Krämaröarna och Estlotan med omgivande skärgårdslandskap finns med i utredningen.

I förteckningen av objekt finns ett stavfel på sidan 35, 118: Mågsholmen.

Sibbo 7.10.2011,

Anders Albrecht
ordförande
Sibbo Naturskyddare -
Sipoon Luonnonsuojelijat rf

Heidi Lyytikäinen
sekreterare
Sibbo Naturskyddare –
Sipoon Luonnonsuojelijat rf

Oheisessa karttarajauksessa on ehdotus Sipoonjokilaakson kulttuurimaiseman (ID 261) eteläosien (Sipoonjoen suisto ja Sipoonlahti) rajaukseksi.

Alueen maisemaan, luontoon ja rakennusperintöön liittyvien arvojen suojeleminen vaativat laajempaa rajausta kuin Uudenmaan kulttuuriympäristöselvityksen luonnoksessa on ehdotettu. Luonnoksen kartta on niin epäselvä, että siitä on vaikea päätellä, mitä rajaukseen tarkkaan ottaen on tarkoitettu kuuluvaksi. Joka tapauksessa luonnoksen rajausta on liian suppea erityisesti Eriksnäsin kartanoalueen ja rantojen osalta.

Sipoonlahden suulla itärannalla sijaitseva Eriksnäsin historiallinen suojeltu kartanomiljö on säilynyt erittäin hienona laajana kokonaisuutena, johon kuuluvat 1800-luvun alussa rakennetun päärakennuksen lisäksi 1700-luvulta peräisin olevat kartanopihan sivurakennukset sekä yksi Sipoon vanhimmista kivinavetoista. Päärakennukselta Sipoonlahdelle aukeaa hieno kumpuileva peltomaisema ja itään näkymä ruovikoituneelle Bastuvikenin lahdelle. Eriksnäsin kartanoalueen puistoa luonnehtivat kymmenet vanhat jalopuut. Puistoalue juontaa juurensa 1700-luvulle. Kartanoalue sijaitsee jylhien kallioiden muodostamassa laaksossa, joka on luontevaa ottaa kokonaisuudessaan mukaan kulttuuriympäristön rajaukseen.

Olenainen osa Eriksnäsin alueen ainutlaatuisuutta ovat rakentamattomina säilyneet rannat. Sipoonlahden puolella Eriksnäsin kartanolta pohjoiseen on rakentamattomaa luonnontilaista rantaviivaa n. 2 km ja kartanon eteläpuolelta itään, Mustalax-Bastuvikenin alueella n. 2,5 km. Mitään vastaavaa ei ole säilynyt muualla Sipoossa, vaan kaikkialla muualla mantereella rakentamattomat rannat muodostavat pisimmilläänkin vain muutamia satoja metrejä yhtenäistä rantaviivaa.

Bastuvikenin rannoilla on entisiä laitumia ja peltoja, jotka nykyisin ovat enimmäkseen hienoja tervalepikoita. Bastuvikenin pohjoisrannalla sijaitseva kallio on pystysuorine veteen laskeutuvine seinämineen maiseman kiintopiste. Myös Eriksnäsin kartanon kaakkoispuolella sijaitseva n. 10 hehtaarin kokoinen Konäsuddenin niemi on säilynyt rakentamattomana. Konäsuddenilla on näyttäviä rantakalliojyrkänteitä, luonnontilaisen kaltaisia vanhoja runsaslahopuustoisia kallio- ja kangasmetsiä sekä muinaishautoja (löytyvät rekisteristä). Mustalaxin rannalla on muinaismuistokohde ja jalopuumetsikkö sekä hyvin näyttäviä kilpikaarnaisia jättiläismäntyjä.

Eriksnäsin alueella kulttuuriympäristön rajausta olisi luontevinta ulottaa idässä Långnäsin niemeen, jonka itäpuolelta jatkuu normaali tiheä rantarakentaminen.

Alueella tällä hetkellä lainvoimaisessa kaavassa eli Söderkullan osayleiskaavassa Kaluholmenin niemi on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY). Lisäksi koko Konäsudden ja Bastuviken sekä Sipoonlahden ranta ovat sl-varausta (osa-alue jolla on erityisiä suojeluarvoja - alueella suoritettavien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että alueen luonnonympäristö tai rakennettu ympäristö tai arvokas maisemakuva säilyy).

Söderkullan osayleiskaavan luontoselvityksessä on todettu seuraavaa. ”Konäsudden on maisemallisesti erittäin kaunis niemialue. Ranta-alueet ovat rakentamattomia. Kohde muodostaa yhdessä Bastuvikenin kanssa lähes ainoan laajemman rakentamattoman ranta-alueen suunnittelualueella. Ekologisesti erittäin herkkä niemialue jyrkkine rinteineen tulisi jättää rakentamisen ulkopuolelle.” [sitaattia hieman lyhennetty]

Sipoonlahden molemmat rannat ovat säilyneet pääosin rakentamattomina ja niitä luonnehtivat maisemallisesti erittäin hienot jyrkät rantakalliot. Lisäksi rannan tuntumassa metsät ovat säilyneet vanhapuustoisina ja luonnontilaisen kaltaisina. Sipoonlahden rannat on otettava rajaukseen riittävän leveänä vyöhykkeenä, jotta korkeat rannat metsämaisemineen sisältyvät rajaukseen. Lisäksi rajaukseen on syytä sisällyttää kallioiden väleissä historiallisilla paikoillaan yhä sijaitsevat niitty- ja peltoalueet.

Moottoritien pohjoispuolella, Sipoonjoen suiston länsirannalla sijaitsee rakennushistoriallisesti arvokas Joensuun (Skräddarby) kartano, jonka edelleen laidunkäytössä olevat laitumet ja Uuteen Porvoontiehen rajautuvat peltoaukeat tulisi sisällyttää rajaukseen. Tilan päärakennus on 1700-luvun lopulla rakennettuna Sipoon vanhimpia mansardikattoisia rakennuksia. Tällä alueella sijaitsee myös historiallisesti merkittävä Sibbesborgin muinaislinna tammimetsiköineen. Joensuun tilaa vastapäätä Myös Sipoonjoen itärannalla sijaitsevat Skraflaksen tilan käytössä olevat lehmälaitumet aivan joen varressa lisäävät alueen maisemallista arvoa ja tulisi sisällyttää riittävässä laajuudessa kulttuuriympäristöselvityksen rajaukseen.

Myös pohjoisempana Sipoonjoen kulttuurimaiseman alueella olisi huolehdittava siitä, että joen rantojen peltoalueet ja historialliset tilat (mm. Söderkullan ja Norrkullan kartanot) otetaan huomioon riittävän laajana vyöhykkeenä metsänrajaan asti.

Lausunnolla olevan Kulttuuriympäristöselvitysluonnoksen ”Maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt” -taulukosta ei käy ilmi, että Sipoonlahden kulttuurimaisema oli luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi vuoden 1993 inventoinnissa. Tämä johtuu ilmeisesti siitä, että tässä selvityksessä Sipoonlahden ympäristö on liitetty laajempaan Sipoonjokilaakson kulttuurimaisemaan (ID 261).